



РУЗВЕЛТ СТАНЕ ДИКТАТОРОМ У ЗАВЕДЕННІ ОЩАДНОСТЕЙ

ВАШІНГТОН. — Демократичні провідники конгресу згодні з тим, щоб наділити новообраного президента Рузвельта на протязі двох років диктаторськими правами у справах, які відносяться до федеральних ощадностей. Кажуть, що це одиницький спосіб, у який можливо буде перевести ті ощадності.

Републіканці заявляють у відповідь на ту пропозицію, що коли так має бути, то краще звільняти конгрес, а тоді буде загал знати, що стається.

ЖЕРТВИ СТУДЕНІ.

НЮ ЙОРК. — По весняній теплій порозі наступили в останніх днях кльокма наворотами такі зміни погоди, що температура обнищала на протязі 16 годин на 52 ступні. Наслідок таких змін був такий, що через студні померли 65 осіб. Захисти для бездомних були переповнені безробітними, котрим студня дала найбільше в школи.

ХОТІЛИ ВИДАСТІ ВІД ЛІНДБЕРГА ЗНОВУ 50,000 ДОЛАРІВ.

РОНОК (Вірджінія). — Поліція арештувала Джоу Браунта, літ 19, і Нормана Гарвія, літ 26, обжалованих за те, що вислали до полковника Ліндберга листи з погрозами, що викрадуть йому другого сина, коли не дадуть викуп у сумі \$50,000.

Ліндберг видав ті листи поліції стеїту Нью-Джерсі, а та розслідула, що листи походять з Ронка, у стеїту Вірджінія. Навязано згодом контакт з ними, що відгукнувалися Ліндбергові викраденням дитини. Детективам прийшлося ждати в однім місці 144 години, щоб власти на слід злочинців. Потім доведено з ними торги щодо суми викупу, які зменшено до \$17,000. Оті переговори вів директор поліції в Ронок.

Браун і Гарвія арештували по тім, як одні з них відібрали у банку \$17,000 (це були лише папірці, подібні до грошей), які йому видано на переданий чек. Касієр банку був повідомлений про той чек і як тільки його побачив, повідомив про те поліцію. А коли вже були детективи, касієр вручив Браунтові, котрі прийшли по гроші, \$17,000, а той забрав гроші, подікаючи касієрів і вийшов на вулицю. Там його арештували разом з Гарвієм.

МЕТРОПОЛИТЕН ОПЕРА ПРОСИТЬ ПУБЛИКУ ДОПОМОГИ.

НЮ ЙОРК. — "Метрополитен Опера" що проіснувала 50 років, знайшлася в такім тяжкім положенні, що звернулася перший раз за своєю існуванню до загалу з проханням зложити жертву в сумі \$300,000, бо інакше треба буде замикаати інституцію.

Будинок належить до родин, котрі займають 35 льох у т. зв. "золотий підвалі". Вони відімають театр "Метрополитен Опера Асоцієшн", як також підмагують його матеріально за те, що мають завжди зарезервовані для себе льохі.

Податок від будинку вносить \$150,000.

В ПОШУКОВАННЮ ЗОЛОТА.

ВАШІНГТОН. — Коло 75,000 безробітних шукають по горах золота. Думають над тим, щоб тим людям прийти з якоюсь допомогою. Бо шукати золота, значить у найкращім випадку заробити на який-такий прижиток. Одна з є того потіха, що як кажеться в урядовім комунікаті, працюється у злових околицях і на свіжій воліді.

СМИТ ДАЛІ ПОПУЛЯРНИЙ.

ВАШІНГТОН. — Ал Смит відібув тригодинну конференцію з директорами Ріконструкшн Файлен Корпорейшн. За той час не можна було пропустити через коридор, бо під дверми кімнати, де відбувалась конференція, зібрався величезний натовп стенографістів, машиністів і ріжних урядовців, а кожне з них хотіло кризь дірку від ключа і шпари заглянути в сядло нарад і поглянути на Сміта.

СТРАЙК ФАРМЕРІВ В АРГЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Генеральний страйк фармерів поширюється з кожнім днем. Фармери відмовляються від засівів, поки уряд не приїде їм з допомогою в їх важкім економічнім положенні.

ЗАСУДИЛИ ОШУКАНЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Присяжні судді узнали винними фальшування шерів "Джeneral Моторе Компані" Петра Гіеллоу, Гаролда Шока і Йосифа Д'Анджело, котрі підірвали тих шерів на суму \$2,000,000. Засуджених їде за те кара 20-літньої тюрми.

МОРО ПРОТИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ФІЛІПІН.

МАНІЛА. — Полковник Стівенс, котрого вважають мужем довіри племені Моро, заявляє, що Моро не згодяться на незалежність Філіпін. Моро є маргомедадані і творять більшість населення. Вони не переконані, що незалежність Філіпін їде на користь християнським частин населення, а як звернуться проти Моро через їх віру в багатогенство та патріархальний спосіб життя.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

Цей неаілі, 12-го лютого, в годині 2:45 пополудні, відбується українська програма зі стеїш WWRL 1600 кс. Музичні точки цієї програми виває Українська Соціальна Оркестра з Нью-Йорку, під проводом дир. Осипа Даниловича. Анонсує гр. П. Задорецький.

НАПАД БЕЗРОБІТНИХ НА СКЛЕПИ.

Юрба безробітних у містечку Бурнабай, у Брітїш Колумбії, по демонстрації перед приїщенням міської управи вдерлася до кількох поближких склепів і забрала багато ріжних харчових продуктів. Поліція розігнала юрбу.

ЗАЛОМИВСЯ ЛІД І ТРИ ХЛОПЧИКИ ВТОПИЛИСЬ.

В містечку Нью Гембурґ в Онтаріо заломився лід під трома хлопчиків і вони потонули. Четвертий, що був з ними, врятувався. Хлопчиків ховалися на леді на ріці Ніл і повали на одню місину, де лід був дуже тонкий, отже не витримав і заломився під ними. Між утопленими знаходяться два 10-літні, хлопчики, Генрі Герт і Гарфілд Імліш, і 8-літній Фред Імліш.

УБИВ ДВІ ЖІНКИ І РАНИВ ДВОХ ЧОЛОВІКІВ.

В приступі шаленої заздрості Василь Антоневич, безробітний у Кіркленд Лейк, Онт., застрів 9 січня одну жінку і тяжко зранив іншу, а також двох чоловіків. Убиті жінки були його колишні любовниці, яка відтак покнула його і вийшла замуж за Васіля Мундока. Антоневич стріляв і з чоловіком на вулиці, коли виходили з одного склепу, і, не говарючи нічого, зачав до них стріляти з револьвера. Мундок дістав першу кулю в ліву, друга куля не поцілила нікого, третя куля поцілила Ашу Мундока. Жінки були закривані, після чого Антоневич обернувся і стріляв до неї ще раз у голову, вбирав її на місці. Відтак побіг заступом і ввійшов до дому Буласюків, де лавніше мешкав. Виявляє, що Буласюков була розлучницею між ним і його любовницею, отже він і її загравляв-покарати. Застав її в кухні і стріляв до неї два рази. Почувши стріляння, уразив. Почувши стріляння, увійшов до кухні. Фред Коппер, який мешкав у домі Буласюків, Антоневич стріляв і до нього. Відтак обернувся, ввійшов до дому і зранив у коридорі Буласюкова забрано до шпиталю, де вона незадовго погинула.

За Антоневичем зорганізовано погоню й арештовано його, коли укучений і збурювачий прийшов до одного молочаря на перекуску. Попи Антоневич увійшов в хату, молочар зателефонував до поліції, що має підозрілого гостя, і поліція зараз поїхала за ним. 12 січня відбулося в Кіркленд Лейк прелімінарне процесування, на яким Антоневича прочитано обвинувачення в подвійній душоубстві і двома намагаючись душоубстві. Антоневич сказав, що не почується до провини. Підчас процесування був спокійний. Антоневич ввійшов з Вініпегу на місці 1932 р. Претерпів там роботу в 1932 р. У Канаді перебуває п'ять літ і ще не вийшов з англійської говірки.

ТОВАРИСТВО ДЛЯ ПЛЕКАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАУКИ І КУЛЬТУРИ.

Дня 21-го листопада минулого року відбулися чергові загальні збори Т-ва для Плекання Української Науки і Культури (Verein zur Förderung der ukrainischen Wissenschaft und Kultur e. V. in Berlin), якого основним завданням є утримання Українського Наукового Інституту в Берліні.

На тих загальних зборах зложили Управу Т-ва, що являється річницю Кураторів Інституту, річне спровоздання з діяльності за рік 1932, в якому Інститут, не зважаючи на тяжке матеріальне положення та майже повну відсутність грошових засобів, потримав розвинути широку наукову та культурно-інформативну діяльність.

Після прийняття звідомлення рішено односталою весті даліше Інститут, одначе, з огляду на матеріальну скруту, в обмеженому складі. Головою Кураторів вибрано знову міністра, д-ра В. Гренера, а його заступником п. О. Скворини-Ведутовського. На місце виступилих членів вибрано проф. уна. пралаза д-ра Шрайбер, і проф. д-ра З. Кузюка. Директором Інституту затверджено проф. д-ра І. Мірчука. Лейсними членами іменовано професорів З. Кузюка і І. Мірчука. Справу поширення Кураторів новими іменними та українськими членами передано Президію до полагодження.

БЕЗРОБІТНИ ПОРАХУВАЛИСЯ ЗІ СВОІМ ПРОВІДНИКОМ.

Поліція в Гаїфакі мусіла ратувати голову організації безробітних, Віктора Беніота, перед іншою групою безробітних. Беніот мав поціливані очі і їх потім поцілила та подрання на тілі, поки поліція дістала його на патерольний в'їзд в безлюдне місце.

Беніот проводив збори комісії, яка робила притогування до демонстрації, коли ввійшли напасники і зачали руйнувати приміщення комісії безробітних. Вони повиносили меблі, відізнали й оголошення, а також піли, в котрій горіло вугля, на двір, поскидали накупі і зробили з того ватру. В товні, що напала на Беніота, було коло 200 людей. І вони не мали труднощі виконати свій план.

Супернича група безробітних уже тиждень передім перестергала Беніота, щоб він забрався з міста.

ОЛЕКСА КРАВЧЕНКО.

Олекса Кравченко, ке краса і гордість сучасної російської графіки. Як його відоме в цілому мистецтвом, а в рідкім як мистецтві журналісти, так і мистці його чудових графік, виконаних у дереві. Постійно він працює в Москві, а походить із доли Вольги, з українських переселенців. Недавно він уперше відізнав Україну і став свідком українцем. Тепер піднісусь свої праці на Олексі Кравченко, а Олексю Кравченко.

Одні з його ріжних умінь в останньому числі "Мистецтва" власне з таким підписом, а тепер прийшла ціла серія нових до творів Гоголя в простій розумній тоді слова архітектур. Як вистіп як одержала А. Н. У. М., зробила в інших мистецтвах куля не вкраїнця.

ДОНОШИК НЕ ДІСТАВ ВИПРАКНІ ПРОШЕЯ.

Канадійський закон зобов'язує лютерю і між іншим постановляє, що як хтось доносє судови, що хтось інший виграв на лотерії гроші, то гроші суд має сконфіскувати і дати в нагороду доношикови. Постанову закону оминають деякі люди в той спосіб, що як прим. чоловік виграв гроші на лотерії, то його жінка робить на нього донос і дістає виграні гроші. Одніч бують випадки, що найбільш роздну перебігають чужі люди і суд обов'язаний признавати гроші їм. Таке бують минулого року в Отаві. Коли розійшлася чутка, що Елберт Н. Совер виграв на ірландських шпитальних перегонках \$41,800, фармер Мек Брайд з сусідньої місцевості Карп зробив на його донос до суду. Коли одначе прийшло до судового пересудування, Совер доказав, що він купив тикет на перегони, перебуваючи у Франції. Його обороненє бив на те, що куплення тикета поза границями Канади не було на рушенням канадійського закону, і суддя погодився з думкою оборони та видав рішення в користь Совера. Мек Брайд не тільки не дістав добуток, але ще й наробив собі кошту.

НЕ БУЛО МАСОВИХ ДЕПОРТАЦІЙ.

В. А. Гордон, канадійський міністер імміграції та колонізації, видав заяву, в котрій рішучо заперечив чутки, немовто в Канаді були масові депортації в цілі зменшення безробіття. Такі чутки назвав міністер "сильно закрашеними байками".

В протязі 12 місяців, що скінчилися 30 листопада, депортовано з Канади 5,952 осіб, які рекувалася "публічним тягаром". З того 70 процентів вернулося додому до батьківщини, а лише 9 процентів із загальної суми скінчилися з своєю правд вийшли до міністерства імміграції. Міністер каже, що 39 процентів депортованих самі просили, щоб їх депортували. Із загального числа депортованих 3,658 осіб були британські піддані, котрих завернено до Англії.

АРЕШТУВАННЯ В РОБІТНИЧІХ ДОМІ В ТОРОНТО.

Поліція зробила наскок на Український Робітничий Дім у Торонто й арештувала в ньому 43 присутніх. Двох арештовано як членів неадекватних зборів, інших арештовано як волюнтерів. Поліційний віз дізнався про Робітничий Дім, поки переїзав усіх арештованих.

В Робітничих Дому відбувалися збори безробітних, до яких промовляла Джордж Бейкер, та Джеймс Біт з Вінніпегу. Вони, як кажуть, вивалили зібраних уживати насильства, коли їх домагання не будуть виконані. Поліція, що ввійшла до дому, незаметно, відхукувала до промови, якійсь до сесдерива, який ввійшов до сесдерива і зачав арештування. За кожним з арештованих "волюнтерів" дидала поліція по 200 доларів, порука, але вони не хотіли зняти. За Бейкера наведено поруку по 2 тижні доплати і її знайшло, отже вони оба вийшли на волю.

БОЛЬШЕВИКИ ВИСИЛАЮТЬ НА СИБІР 20,000 УКРАЇНЦІВ

ПІСЛЯ МАСОВОЇ ВИСИЛКИ УКРАЇНЦІВ З КУБАНИ МОСКВА ПОЧАЛА ВИСИЛАТИ СЕЛЯН З УКРАЇНИ.

Люди гинуть від голоду, холоду й неугу.

БЕРЛІН (Німеччина). — З Москви прийшли відомості, що більшовики почали на Україні масові арешти серед селянства, яке не виконало більшовицьких планів польових робіт. Арештованих саджають до зимних тягарових вагонів, міцно замикають двері й вивозять з України під великою охороною чекістів. Куди везуть арештованих, ніхто не знає. За Курськом частину таких потягів направляють на Сибір, а частину на північ, в архангельську та вологодську губернії. Підчас того транспорту люди гинуть сотками від голоду, холоду й неугу. Вуїв'падок, коли на стації Курськ в одному лише вагоні знайшли шість трупів людей, які вмерли від голоду й холоду.

З одного лише потавського району на Україні останніми днями вивезено 1,000 селянських родин, нібито за невконання проданого та за спротив колективізації. Майно цих родин держава сконфіскувала, а їх вислано лише в ляхміттях, які були на обідраних людях. З інших районів також повідомляють про масові виселення селян та комуністично-опозиціонерів. Населення знаходиться в жахливому матеріальному стані й живе під страшним комуністичним терором, очікуючи вєсь час нових пересудувань та кар, які спадають на його голову з невідомих причин. Вимирання людей від голоду, неугу і холоду на Україні прибирає катастрофальні розміри. Та на це мало хто звертає увагу.

На місце висланні з України та померлих з голоду й неугу Українців більшовики спроваджують з Москви ший свій надійний московський елемент, переважно з червоноармейців, заслужених перед комуністичною владою.

В МОСКВІ АРЕШТОВАНО УКРАЇНСЬКОМУ КОМУНІСТИЧНУ ДЕЛЕГАЦІЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З Москви повідомляють про таку подію. В січні в Москві відбувалися засідання Центрального Виконавчого Комітету Комуністичної Партії. На таке засідання кожний автономний край радянщини присилає своїх представників. Радянська Україна звичайно присилає 15 членів партії. Таксамо сталося й на останньому засіданні.

Українська група, з уповноваження свого уряду, відітчала перед Комітетом заяву, в якій вона обвинувачувала Сталіна та взагалі провідні органи комуністичної партії в Москві, що вони вєсь час домаються основи конституції радянського союзу, якою забезпечено певну автономію України. Далі делегація протестувала проти порушення Московю національних і господарських інтересів України.

У відповідь на це всіх 15 представників України чекісти арештували й посадили до в'язниці. Іх чека обвинувачує в бажанні відірвати Україну від радянського союзу. Отак Україна лишилася без свого заступництва в Центральному Комітеті Комуністичної Партії, який властиво є дієсним урядом цілої Росії. Після того на Україні збільшилося пересудування населення.

БЕЗПІДСТАВНІ АРЕШТИ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬЩОЮ.

ЛьВІВ (Західна Україна). — Безпідставні арешти Українців під Польщею переводяться далі. Преса не встигає запотувати всіх випадків арештування, бо вони такі численні, що за ними й не встидши. Ось живий приклад безпідставного арештування. В селі Переводичній, золотичного повіту, появилися на Йорданських Святи лєтчики на плотах і деревах. Це дало приток поліції до ревизії в місцевій читальні та в українській кооперативі. Притім арештовано голову читальні, Федя Рудка, та крамаря кооперативу, Романа Шуровського.

Поліція передержала їх кілька днів на постерунку в Соколіні, а потім відправила їх до арешту в Олексю. У Федя Рудка знайшли цвяшки, подібні до тих, якими прибиті лєтчики. Й за це його арештували, а в Шуровського навіть і таких цвяшків не знайшли, хоч їх можна здобити в кожного господаря.

ЛІТАКИ ЗАПАЛИЛИ БОЄВИЙ КОРАБЕЛЬ.

ГАГА (Голандія). — Військові літаки збомбардували військовий корабель який збудувався біля острова Суматра, що належить до Голандії. Голандське військово-морське командування кілька днів пересудуєло збудованний корабель і пропонуєло йому затисся без бою.

Коли всі переговори не дали наслідків, літаки кинули кілька бомб на корабель і запалили його. Бунтарі в перелопі покинули корабель, старалися доплати на човнах до берега.

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕПЛАТ:	
Three cents a copy		Пощодне число три центи.	
One year	\$ 7.00	На рік	\$ 7.00
Six months	\$ 3.75	На пів року	\$ 3.75
Three months	\$ 2.00	На три місяці	\$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерсі Сіті і Заграниці:	
One year	\$10.00	На рік	\$10.00
Six months	\$ 5.00	На пів року	\$ 5.00
Three months	\$ 2.75	На три місяці	\$ 2.75

За оголошення редакції не відплатяє.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канада належить посылати гроші лише на т. в. Foreign Money Order.
Тел. "Свобода": Montgomery 5-0498. Тел. У. Н. Соколя: Montgomery 5-1808.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СУМНІ СЦЕНИ В СЕНАТІ

Сенат федерального конгресу став у вікторію сенату дивного і під багатьма оглядами огидного видивання. Вирішував сенат питання, що зроби-ти з урядником сенату, який поробив сенатові тяжкі закиди. Ця справа підняла в сенаті почуття, які розбурхала пристрасті до того ступня, що сенат, який любить ходити за найповажніші законодавчі тіло в Америці, якщо не в цілому світі, захоплювався так огидно, що галерії за захопилися зі сміху, то імімі за дива, а один сенатор покинув сідло з обридливості.

Понадася справа від того, що "сарджент-ет-армс" сенату, себто урядник, який має виконувати призначення президента сенату, написав в одній газеті непохвалні речі про сенат. Сказав між іншим, що деякі сенатори беруть гроші за своє голосування, але таких небагато, а котрі те, всі знають. Дехто з сенаторів образився цією статтюю. "Сарджент" поставлено на суд перед сенатом і зажадало від нього виявлення імен тих бучіюти усім відомим продажних сенаторів. Бері — так називається "сарджент" — говорив, що він обговорював, що він не мав на думці спеціально нікого. І відомився виявити імена.

Була це не зовсім героїська постава, але сенат захищувався ще гірше. Справу віддано судовому комітетові для розгляду. Комітет подав висновок на викликання Бері з роботи. За висновок записалися всі присутні сенатори. Не було ні одного "проти". Та тут зірвалася несподівана буря. Один сенатор звернув увагу сенату, що це є напад товпи на старого чоловіка, який служив сенатові довго і вірно. Другий пригадав сенатові, що маючись на кождий сенатор любить нападати на людей, покори-стувачися при тім своєму законному недотур-ливісткості. Ще інший думав, що вся вина Бері в тому, що він пригадав людям, що сенатори голо-сують не після своїх переконань, а після того, який це вплив буде мати на виборців. Тут уже зчинилася сварка, бо образжені статтюю сенатори стали до-казувати вину Бері. Прийшло до того, що в сенаті кричали, як на касарніному подвір'ю, махали рука-ми, як у коршмі. Замість оборонити свою гідність гідним способом, сенат стратив пам'ять про гідне і достоїнство захочання, і край ний, не хотючи, питається на яку пошану заслугоє тіло, яке не має пошани до себе самого?

ЧЕРНІВІ ПІД УКРАЇНСЬКОЮ ВЛАДОЮ

Спогад зперед 14 літ.

В святочному числі "Чернівців Морганбей" помістив несподіваний автор спогад про ті дні, коли місто Чернівці було під українською владою в р. 1918. "Новий Час" не переповідає цей спогад так:

Люди, що в середу, дня 6 листопада 1918, в годині 12, в полудне, переходили біля па-лати тодішнього краєвого уряду в Чернівцях, бачили дивовижні. При вході до будинку вартували сильні відді-лі війська. Були це добре узброєні війська в сіропоясних одягах, якими звертали на себе увагу. Старшина цього відділу командував по українськи. Цього мешканця Чернівців досі не чути.

Що сталося? Чому оці стій-ка перед будинком краєвого уряду?

Прийшов великий гість. Бу-ла це стара, іноді шира, прав-домовна, а часами брехлива, загальною дама: історія. Приходила вона за Захад, маю-чи тоді тісні зв'язки з аме-риканським професором Вільсо-ном. Вининиш чимало за-колоту в Берліні, Відні й Па-рижі, вона спрямувала на Схід, де теж мала чимало пра-ці. А по дорозі вступила й до Чернівців, як лице старій своєї дами, зупинилася в бу-динку краєвого уряду. І в са-лі, де колись краєвий президент приймав своїх гостей, — при-йшли поздоровити історію оці особи: тодішній краєвий пре-зидент д-р Йосиф граф Ендорф, посол Семака, посол Спінчу, президент Краєвого Ви-зволу Д. Попович і поручник Ілля Попович. Цісаря вже не було.

Граф Ендорф, добродушний мущина, з округлим і дещо смуглявим лицем, був дуже поважний. Був ухристан на-чорно і його рухи здраждували схильності.

Граф Ендорф: Що є причи-ною ваших високостойних відві-дань?

Посол Семака: Ми прийшли тут, щоб в імені Української Національної Ради домогтися від вас передання влади.

Граф Ендорф: Якої влади?

Посол Семака: Тієї, яку ви до це хвилини виконували.

Граф Ендорф: Як є цісар-сько-королівським краєвим

президентом і цього уряду

як від вас не відстав.

През. Кр. Вільям Попович: Немає царської королів-ської влади, нема вже більше цісара. Ви стоїте тут на чужій землі.

Граф Ендорф: Як зложив присягу вірності, треба пере-досім звільнити мене від неї.

Поручник Ілля Попович: Ма-ємо засоби, щоб вас змусити. Перед будинком стоїть відділ українських стрільців.

Граф Ендорф: Ах, так, па-но-ве думують... — такому ви-падуку я віддаю владу.

Така балачка тривала 20 ми-нут. Вона скінчилася заявою графа Ендорфа, що він го-диться передати владу, але ви-магає, щоб при тім були при-сутні не лише заступники Української Національної Ради, але теж представники румун-ської Національної Ради. Ли-ше представники обох націй він може передати владу. І то-му він домагався, щоб при-сутні також д-р Арель фон Он-чичов.

Це сталося тогочасного дня, в 4-тій годині пополудні. Крім зазначених трох мущин, що заступали Українську На-ціональну Раду, явився теж від Румунів д-р Арель фон Ончичов. Заложено протокол, в я-кому говорилось, що давніша царсько-королівська президента Буконини перей-шла на заглядні особи. Цей про-токол написали д-р Йосиф граф Ендорф, Осман Попович, Ілля Семака, Микола Спін-чу і д-р Арель фон Ончичов. Кілька мінут описав граф Ен-дорф вишор бачив виходом з будинку краєвого уряду й пішов до свого приятеля, де перебував це 6 днів.

Осип Безпалко — к-ісарем Чернівців.

Біля цієї хвилини Буконина вже перестала бути австрій-ською провінцією, а Чернівці її столицею. Тогож самого дня всі інші уряди в Чернівцях заявили Українці. Комісар Чернівців став головною со-ціал-демократичний, народний у-ряд Осип Безпалко. Кожен пер-шого години в полудне пішов, він у товаристві українського старшини до ратуши, скликав до себе всіх урядовців і виго-

досів до них промову, в якій

сказав: "Панове! Чернівці є хвилю-без виконаної влади. Україн-ська Національна Рада рішен-ням з дня 6 листопада імену-вала мене комісаром Чернівців. Тимчасово не вимагаю від вас зложених присяги, але ви-магаю, щоб ви, так як досі, ви-конували свою службу-совісно і всі акти, виготовлені вами, давали мені до підпису".

Урядовці вислухали тієї промови у найвищої тишині. Ніхто не сказав ні слова й ко-жний пішов до свого бюро.

Тогож самого дня появилася на мурах міста відзна, в якій комісар Безпалко простимі словами повідомив насе-лення про зміни в ратуші. На-дого вказував на австрій-ський прапор. Коридори рату-ша, як і всі входи до пооди-нкових урядів були густо за-повнені людьми. Роїлися там до дві міди, жабраки, ро-бітників і воїнк. Перед двери-ма кімнати посадилися стоси-ла українські стрільці. Осип Безпалко сидів у кімнаті на то-му самому місці, на якому си-сидники Чернівців. Був одній у зв'язку одні, призначено до роботи, трохи схильований і неспинно ступав палицями по-актах, що лежали перед ним. Урядовці входили до салону, він давав прикази й вони без слова виходили.

Румунський прапор на ратуші.

Представники Української Національної Ради виконували свою владу від 6 листопада 1918 року. Але вони не почувалися безпечно. Бо вже кіль-ка днів передше було відомо, що румунські відділи мають вийти на Буконину й зайняти цілий край, отже й Чернівці. Особливо тривожною була ве-діння, 11 листопада, коли вже годинами очікувано приходу румунських відділів. В нещод-нів до 11-тої год. перед по-луднем барон Ніку Фьолдор від товариств румунських стар-шин і студентів пішов з ру-мунським трибарвним прапо-ром до ратуши. Комісар Без-палко був у кімнаті посадики. Барон Фьолдор сказав до Безпалки такі слова:

"Позвольте, пане комісар, що ми повісили румунський прапор на ратуші. Це буде зна-ком у тій цілі, що виведо-"

вийдуть до міста румунські

відділи й займуть його". Безпалко був тією місткою заскочений, але, опанувавши-ся, заявив, що нічого не має проти того, бо є то дум-ки, що всі мешканці міста ма-ють право висунути на ратуші свій прапор. Точно в год 12, в полудне член пожежної сторо-жі скинув з ратуші старий чорно-жовтий австрійський прапор і висунув румунський. Кілька годин минуло у глибо-кій схвильності. Очікувано появи румунських відділів. На-ринку появилася громадно ру-мунські паці з китицями кві-тів, а ім товаришили студенти, старшини й духовні, усі при-мержені румунськими націо-нальними відзнаками.

Румунські війська в Чернівцях.

Коли 8 год. вечера появилася на ринку перша румун-ська стежка, що складалася з 6 воїнк і старшини на 3-ох мотоциклах. На одному з мо-тоциклів був прикріплений скоростріль. Кілька хвилин во-ни зупинилися перед румун-ським Народним Домом, де їх ошавою привітали очікувачі. Описав зникли в темноті ночі.

В пополудне, 20 мінут по 1-ій годині в полудне, зявився в румунським Народним Домі генерал Цадік зі своім штабом і в товаристві президента ру-мунської Національної Ради, Янку Фьолдору. Почали вхо-дити румунські відділи, що тривало до пів до 4-тої год. пополудні.

Ще того самого дня коло 4. год. пополудні зявився барон Ніку Фьолдор в ратуші, де він чекав комісара Безпалка. Барон Ніку Фьолдор каза-в до Безпалки:

"Пане Безпалко, Румуні за-няли все край і місто. Ваша місія скінчилася".

Безпалко слухав тих слів і не відповів нічого. По годині покинув він ратушу, а ввечерю місто. Це того самого дня іменовано президентом міста Румуна Сандру.

Як бачимо з цього споми-ну,

Українці вносили бодай однако-вими джентельменами.

Родина Іллія.

Жінка: — То ти, ледащо, за-цілий день одну рибу зловив?

Чоловік: — Серпенько, при-гадай собі, скільки часу треба було, заки ти мене зловива."

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ.

Пенсилені, Н. Н. — "Рідна Мова", Варшава, вул. Стальова 25, Польща. Віршима не гурбуетися. Що піджає, буде друковане.

Г. Г. Бренфорда, Онтаріо. — Залиште тепер друкувати до-писи про свято у листопаді.

М. І. Гайдай, Ілля. — При-силайте дописи у свій час, бо ко-ли пишеться про новий рік 22, січня, то можна би вико-ристати надіслані тільки тоді, коли одержимо матеріал пер-ед зазначеними днями, а не по-нині.

І. Б. Дітройт, Міш. — Дяку-ємо за витинки. Попробуємо зі-свого боку поінформувати редакцію про українську ар-мію. Але найкраще буде, як-хтось з Дітройта зверне увагу редакції на очереження армії Петлюри.

І. С. Ренкін, Па. — Ще ча-с на проекти на Конвенцію. До-того такі проекти можна по-мішувати тільки від відділів, а не від поодиноких членів.

І. Л. Винзор, Онтаріо. — До-пис написаний так збито, що неможливо його справити. Напишіть, будь ласка, допис коротший і ядєрнийший. Подай-те те, що було нового у від-чті, а залишіть речі, про які пи-салось уже сотні разів. А тоді буде допис цікавіший. І робіть відступи між стрічками на есентуальні поправки та те, щоб складали не нішні своїх очей, сапуючи за ко-жним словом.

Н. Я. Торонто, Онтаріо. — Не посилайте дописи частими, бо редакція не буде ждати ти-жнями на докінчення. І не бе-ріться до вирішування таких важких питань, про які го-лі писали в газеті без відповідей наукової підготовки.

Ю. Б. Ноарк, Н. Дж. — Дя-куємо за інформацію про "ін-жирна" без інжирських ст-дуй.

СПІВАНІК

для дітей дошкільного та шкільного віку на один, два й три голоси. Видання Рідної Школи. Залюди Михайло Гайворонський.

Ціна 35 центів.

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., 86 P. O. BOX 346,

Д-р Г. Г. Скегар, Шікаго, Іл.

ЩО ПИШУТЬ ПРО УКРАЇНЦІВ

Часть III.

В першій і другій частини ми розглядали французькі й ан-гліські жерела, а тепер роз-глянемо записки американ-ських дипломатів. Шістьде-сять літ тому мали Злучені Держави Америки славною дипломатію на ім'я Скайлер, який був представником майже у всіх великих державах Європи. Він теж добре знав ріжні мови. Життєпис Скай-лера читався як прекрасний роман. І не диво, бо він був представником у Москві, в Константинополі, Лондоні, Ри-мі, Букаресті, Атені, а при-кінці в Каїро, Єгипет. Він відомий не тільки як дипломат, але й той, що написав такі книжки: "Туркестан", "Аме-риканська дипломатія", "Пе-ро Великий". Остання книжка, "Peter the Great", в двох томах, вийшла друком 1890 р. в Нью-Йорку, з друкарні Charles Scrib-ner's Sons. Урядники друкува-ли її в журналі 1884 року. Про-те поговоримо обидві книжки. Скайлер був людиною високої культури, а ловне його ім'я в університетських титулах представляється так: Eugene Schuyler, B. A., M.A., LL.B., Ph. D., LL.D. Додам, що пишучи студию про Петра Великого, він користувався він матеріяла-ми з російських та німецьких бібліотек.

Розглянемо тепер, що автор написав у тій книжці про Українців. У вступним слові першого тому автор оповідає про те, що російський цар Алексій ви-злу політику, а про Україну сказав так:

"The only permanent advantage was the limited protectorate established over that thoroughly Russian and orthodox population of adventurers inhabiting the banks of the Dnieper known as the Cossacks of the Ukraine, who under the leadership of Bogdan Khmel'nitzky, had thrown off Polish supremacy and applied for the aid of their brethren of Moscow."

На ст. 24 автор переповідає, як до Росії почала приймати культуру від своїх сусідів (з часів Алексія), а між іншим, каже так:

"In the latter part of this reign foreign customs began to edge in, owing in part to the annexation of Kiev and Little Russia..."

А вже дуже цікаво нам про-читати розділ 16 на ст. 152. Де Скайлер переповідає геть-манування Дорошенка такими словами:

river Tiasmin, near the Dnieper, and on the very frontiers of Turkey. Although the Turks insisted upon their supremacy, they rendered him no assistance, and Doroshenko, to insure himself against the Turks, swore allegiance to the Russian Tsar—an allegiance that was considered so lax that the Government felt it necessary to occupy Tchighir with troops and send Doroshenko to private life in Little Russia."

Далі починає автор перепові-дати, як до Росії і Турки ко-нечно хотіли дістати Україну в своє посідання, через що поставали війні між Росією і Турками (тоді Украї-на була самостійною держа-вою).

"The troubles caused by the Cossacks of the Ukraine, since their separation from Poland and their first oath of allegiance to Russia, had lasted so long, and had been the cause of so many calamities of the Tatars, that it was almost in an imperceptible manner that the friendly relations of Russia and Turkey became so far cooled as to produce an open war. On the representation of the Tartar Khan that Doroshenko had gone over to the Russians, the Sultan drew forth from the Seven Towers, in which he was imprisoned, Yury Khmel'nitzky, the son of old Bogdan, a fugitive Cossack Hetman, and proclaimed him Hetman and prince of Little Russia. He declared his claim to the whole of the Ukraine and Little Russia; and his intention of taking possession of the coun-

try by force of arms. The efforts of the Russians to ward off the war were futile, as they could not consent to deliver up the whole of the Ukraine to the Turks."

Далше читаємо, як ця війна (за Україну) починалася по-між Росією і Турками, та що в 1681 році запала згода по-між Турками і Татарами, що-би 20 літ не нападати на себе, а границі турецькі по-ширити аж по Дніпро, вклю-чаючи Запорозьких Козаків, а Київ і цілу решту України віддати в посідання Росії.

В той час Росія мала вели-кого дипломата, князя Голиці-на, однак він не розумів на-дійшових справ, і його во-ля, — щоб позбутися його з Москви, зробили його генера-лом 100-тисячної армії і в 1686 р. сказав йому піти вій-ною на Крым. До цієї армії до-дучено 50-тисячну армію на-дійшлих козаків під проводом Самойловича. Та як армія на-ла рушити на ворога (Татарів), хтось, запалів степи і воюю-чи, зинилю усе сіно для коней, а також згорів табір військ. Підозрюючи впадо на Самойловича (хоч не було доказів), і тому царським у-казом усунуто його з гетьма-на. Самойлович мав при собі секретаря в особі Мазепи. Його вибрано наступним гетьма-ном.

Так говорять офіційні росій-ські записки, а тепер прочи-таймо позаказову політику,

як то дійсно було з Мазепиним вибором на гетьмана:

"Mazepa's election, as well as the fall of Samoilovitch, was due in a very great measure to the personal influence of Golitsyn, who disliked Samoilovitch. Mazepa showed his gratitude, not by words alone, but by a present of a 10,000 rubles. This change was detrimental to Russian interests. Samoilovitch had been thoroughly devoted to his people and to the Russian Government, while Mazepa began a policy of deceit which culmin-ated in his rebellion against Russia during the Swedish invasion. Samoilovitch died in banishment in Siberia, and one of his sons was executed. His whole property was confiscated, and half of it given to Mazepa."

Скайлер твердить, що Ма-зепу став гетьманом хабар-ницьким способом, заплати-вши за свій вибір 10 тисяч ру-блів. Окрім цього забрав він половину майна Самойловича. Шіть твердить Скайлер опира-є на писемні ріжні істориків.

"А як російський уряд відно-сився до Мазепи, про це Скай-лер пише так:

on taking his seat, said: 'Thank the Lord! Through the grace of the Tsar I am riding in the Imperial carriages. But what sort of a carriage is it? (with a sniff). It is apparently an old German one.' In this carriage the extra-ordinary ambassadors of foreign rulers always ride, answered the secretary."

При вечері Мазепа вихва-ляв Голиціна та говорив про світлі його побди на Кры-мі. Та саме в тім часі зірвалося повстання. Вся царська родина з дорозниками вийшла до мо-настиря, щоб там схритися. — Мазепу зв'язав з собою та-кож. Але в царських кругах зайшла зміна в політичній від-ношенню до князя Голиціна. Певна партія виступала гостро проти королеви Софії і Голиці-на. Мазепа, бачучи це, не бів Вітторати (Whitworth). Скай-лер дописує теж приїзд Віттор-ати до Москви в 1705 році на його особистий розгол (від імені англійської королеви Ан-ні) між Росією, Польщею і Швецією. Тоді Петро Великий писав до Лондону свого прес-тавника в особі Матвієва, в-бавляючи уступки, а то: 1) Як торговано українськими зем-лями, та 2) Життя Мазепи.

З другого тому "Peter the Great" вибираю лише два най-важніші уступи, а то: 1) Як торговано українськими зем-лями, та 2) Життя Мазепи. В другій частині моїх статей ("Свобода" з 13 числа ц. р.) я згадував про англійсько-го представника в Росії в ос-тоті Вітторати (Whitworth). Скай-лер дописує теж приїзд Віттор-ати до Москви в 1705 році на його особистий розгол (від імені англійської королеви Ан-ні) між Росією, Польщею і Швецією. Тоді Петро Великий писав до Лондону свого прес-тавника в особі Матвієва, в-бавляючи уступки, а то: 1) Як торговано українськими зем-лями, та 2) Життя Мазепи.

